

Skriftlig innspill i etterkant av møte med sekretariatsleder for Kvalitetsutviklingsutvalget 17.10.2022

Fra Sámi Lohkanguovddáš/Nasjonalt senter for samisk i opplæringa: Seniorrådgiver Marit B. Henriksen

Formål med møtet – innspill til 1. innstilling fra utvalget

- Samisk perspektiv – Hvilket informasjonsbehov mener dere lærere og skoleledere har for å vurdere tilstanden og utvikle kvaliteten i skolen?
- Hvordan støtter eksisterende prøver, brukerundersøkelser, verktøy og datakilder disse behovene?
- Hva vurderer dere som de viktigste styrkene, utfordringene og dilemmaene med kvalitetsvurderingssystemet slik det er i dag?

Dagens situasjon:

Det foreligger i dag 5 prøvetyper som er aktuelle for samiske elever

- Kartlegging 1. trinn
- Kartlegging 3. trinn
- Nasjonale prøver i lesing på samisk 5. trinn
- Nasjonale prøver i lesing på samisk 8. og 9. trinn
- Nasjonale prøver i regning for 5. og 8.-9. trinn, oversatt fra norsk til samisk

Dette er det som finnes av prøvetyper på samiske språk, hvis man ser bort fra nasjonalt gitt eksamen. Det er en styrke at disse prøvene i det hele tatt finnes.

Det er en svakhet ved systemet at det ikke finnes et større spekter av prøver og verktøy på samisk, slik som det finnes på andre språk. Enkelteksempler på prøver og verktøy som kunne vært med på å styrke kvalitetsutviklingssystemet er f.eks.:

- Kartleggingsprøve i samisk for 8. trinn, med formål å kartlegge faglig nivå (lesing og skriving)
- Verktøy for å kartlegge elevens ferdighetsnivå i samisk, som skal gi lærere og foreldre et grunnlag for å velge riktig nivå i samiskopplæringen for eleven (Samisk 1, 2, 3). Her kan man f.eks. se til Det felles Europeiske rammeverket for språk (Common European Framework of Reference for Languages), men med utgangspunkt i samisk som urfolksspråk (evt. «heritage language») og ikke som fremmedspråk.

Nasjonale prøver i lesing på samisk: resultatvisning/Informasjon til lærerne

Det er en styrke at det finnes nasjonale prøver i lesing på samisk, som utarbeides på samiskspråklig grunnlag. Disse prøvene gir lærere og andre ulike typer informasjon om elevenes måloppnåelse i lesing på samisk, f.eks.

- gjennomsnittlig løsningsprosent for hele elevgruppen
- den enkelte elevs poengsum i forhold til gjennomsnittlig løsningsprosent
- hvilke leseformål og oppgavetyper elevene behersker/ikke behersker

Resultatene gir mao. en indikasjon på elevenes ferdighetsnivå (om de er lesere med svak, middels eller sterk måloppnåelse); og de kan også fortelle noe om elevenes valg og bruk av lesestrategier.

Det er en svakhet ved systemet at lærerne ikke får samme type resultatvisning for de samiske prøvene som det som er tilgjengelig f.eks. for leseprøvene på norsk. Bakgrunnen for dette er bl.a. at prøvene ikke piloteres pga. det lave årlige antallet elever, og begrensninger ved bruken av statistikk i små populasjoner. Dette fører bl.a. til at det ikke opereres med mestringsnivå for de nasjonale prøvene i lesing på samisk. Dette gir lærerne en opplevelse av at prøveresultatene ikke gir dem like mye informasjon som det andre lærere får.

Det er mulig at dette er en svakhet i det man når ut med av informasjon om hva som er mulig/ikke mulig med hensyn til antall elever som gjennomfører prøvene, og om hvordan det lave elevantallet påvirker statistisk behandling av resultatene.

Brukerundersøkelser - Mulighet for å få undervisning i samisk ved skoler rundt om i landet – og holdninger til det samiske:

En klar svakhet ved systemet er de eksempler vi får melding om, om at både elever og foreldre opplever å bli møtt med en holdning om at det er vanskelig og problematisk å gi til et tilbud om opplæring i/på samisk, og at de får klare signaler om at det beste ville være om eleven ikke velger å ha samisk. Mange opplever at ingen riktig tar tak i planleggingen, at opplegg kommer seint i gang, samt at samiskundervisningen er det første som forsvinner ved f.eks. vikarbehov. Fastsatt timetall (fag- og timefordeling) pr skoleår overholdes ikke.

Elevundersøkelsen kan være et mulig verktøy for å fange opp slike problemstillinger.

Elevundersøkelsen finnes på nordsamisk, men har per i dag ingen «samiske spørsmål»/samiske tema.

Elevundersøkelsen kunne styrkes med spørsmål angående samiskundervisningen og hvordan elevene opplever forholdene rundt denne (oppstart, kvalitet på undervisningen, tilgang til vikar ved behov, utstyr, tilgang til ordentlig klasserom regelmessig etc.).

Et sentralt moment her er om det vil stille elever og foreldre i en sårbar posisjon dersom slike spørsmål blir en del av en ordinær elevundersøkelse? Denne bekymringen gjelder spesielt ved skoler hvor kun et lite antall elever har samisk. Bør det finnes en annen type verktøy eller mekanisme for å samle inn slik informasjon, på et annet nivå i organiseringen? Kommunen og skolen må uansett må få tilbakemelding om dette, i og med at dette er noe som skal være med i tilstandsrapport for skolen.

Elever vil alltid være påvirket av den situasjonen de står i. Negative holdninger til samiskundervisning kan føre til at terskelen blir høy, både for å velge samiskundervisning, og for å klage dersom noe ikke fungerer.

Tilgang til lærere med nødvendig kompetanse

Kommunene har i mange tilfeller problemer med å rekruttere tilstrekkelig antall lærere for å ta seg av undervisningen.

Opplærings- og læremiddelsituasjonen

Læremiddeltilfanget i og på samisk varierer en del for de tre språkene nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Generelt er det dårlig tilgang på læremidler, sammenlignet med det som er tilgjengelig for norsk.